

ARICILIKTA İLKBAHAR BAKIMI VE KONTROLLERİ

Muzaffer DUMAN

Ziraat Mühendisi

Arıcılık Araştırma Enstitüsü

Bal arıları çalışma davranışlarını doğa koşullarına göre düzenlediklerinden, arıcılık yapanların ve yapacakların, kolonilerin doğal dünyasındaki hayat süreci ve gelişmeleri konusunda, yeterli ve doğru bilgilere sahip olmaları ve bu bilgilerini uygulamaya aktarabilmeleri gerekmektedir.

Birçok arıcı, içinde sadece arısı bulunan kovanların sahibi konumundadır. Ancak arıcılıkta başarılı olmak sadece arısı bulunan kovanlara sahip olmakla sağlanamaz.

Arıcılıkta başarı; arıyı tanımaya, koloninin sosyal yapısını bilmeye ve arıcılık tekniklerini zamanında ve doğru şekilde uygulamaya bağlıdır.

Kolonilerin erken ilkbahar muayene ve kontrollerindeki amaç; arıların kışı nasıl geçirdiklerini, kovanda mevcut gıda miktarını, ana arının var olup olmadığını, var ise yumurtlama durumunu, işçi arı miktarını, kovanda küflü petek olup olmadığını, kovanlarda hastalık ve zararlıların bulunup bulunmadığını kontrol etmek için kovani açıp muayene etmektir.

İlkbaharda yapılacak işlerin ana amacı; kıştan yeni çıkmış kolonilerin popülasyonunu artırmak, sağlık bakımından koloniyi iyi bir duruma getirmek ve yüksek sayıda tarlacı işçi arı kadrolarıyla nektar akımı mevsimine girmelerini sağla-

maktır.

İlk Kontrol ve Zamanı

Hava sıcaklığının 15°C dolaylarına ulaştığı bahar başlangıcında, kovanlarda arı faaliyetinin olup olmadığı uçuş aktivitesinden kontrol edilir. Kontrollerde arısı ölmüş kolonilere rastlanılırsa yağmacılığı önlemek için kovan kapatılarak arıktan çıkarılır. Mevsime göre uçuş aktivitesi olan

kolonilerin besin ihtiyaçları tespit edilmeye çalışılır ve besin ihtiyacı olan koloniler beslemeye alınır.

Ayrıca kovan uçuş delikleri bu dönemde yağmacılığın görülmesini önlemek adına mutlaka daraltılmalıdır.

Kolonilerin ilk kovan içi kontrolleri, havaların yeteri derecede

ısındığı, güneşli, açık ve sakin

(rüzgarsız) bir günde sıcaklığın gölgede 16-20 °C olması halinde saat 11 ile 14 arasında yapılabilmektedir. Hava sıcaklığı yüksek ise yumurta ve larvaların kurummasını önlemek için akşam saatlerinde de muayene yapılabilir.

Kovan Dip Tahtası Kontrolü ve Temizliği

Arıların uçuşa çıktıkları zamanlarda kovan dip tahtası temizliği yapılabilir. Dip tahtası üzerinde görülen kırıntı ve artıklar incelenerek koloninin

durumu hakkında bilgi edinilmeğe çalışılır. Bazen hava şartları kovanın dışarıda tamamen açılmasına elverişli olmamaktadır. Hava sıcaklığının yeterli olmadığı bu günlerde petek gözleri içerisinde bulunan larvaların (kurtçukların) üşüyüp ölmesini engellemek için ilkbahar başlarında sadece dip tahtası üzerinden incelemeler yapılabilmektedir. Ayrıca üzerinde nem ve su biriken dip tahtalarının acilen değiştirilmesi gerekmektedir.

Bazı kovanlarda dip tahtası kovan gövdesinden ayrı bir parça halindedir. Bu çeşit kovanların temizliği sırasında temiz bir dip tahtası bulunurken dip tahtası temizlenecek olan kuluçkalık bunun üzerine oturtulur. Dip tahtası ayrı olmayan kovanların temizliği ise 16-20°C civarında günün ılık ve güneşli saatlerinde yapılmalıdır. El demiri veya spatula yardımı ile dip tahtası üzerindeki mum kırıntıları ve diğer artıklar temizlenir. Ancak, alınan artıklar sağa sola atılmamalı ve belli bir yerde toplanarak gerekirse yakılmalıdır. Aksi halde, yağmacılık ve hastalıklar için uygun ortam oluşturulmaktadır.

Çerçeve Kontrolü

Çerçeve kontrolünde küflü, aşırı esmerleşmiş ve kırık petekli çerçeveler kovandan çıkartılarak yerine önceki yıldan kalan temiz çerçeveler yerleştirilmektedir. İşlenmiş petek yoksa verilecek temel petekli çerçeve en sona konulur. Eğer ko-

van içindeki mevcut arı miktarı çerçeveleri dolduramıyorsa boş çerçeveler alınarak alan daraltılır.

Kayıt Tutma

Kayıt tutma, her üretim dalında olduğu gibi arıcılıkta da çok önemlidir. Bu amaçla, her kovana ait bir kart veya bir sicil defteri kullanılabilir. Her koloni kontrolünde koloniye ait bilgiler bu kartlara işlenerek daha sonra yapılması gereken işler önceden planlanmaktadır. Kayıtlarda; ana arının çıkış ve yumurtlamaya başlama tarihi, orijini, koloninin besin (bal ve polen) stok miktarları, yavru durumu gibi kısaca koloniyi tarif eden, yapılan ve yapılması gereken işleri belirten bilgiler yer almalıdır. Kayıt tutmadan koloniyi doğru bir şekilde yönetmek mümkün değildir.

Ana Arı ve Yavru Kontrolü

Kolonide ana arının olup olmaması koloninin sürekliliğini doğrudan etkilenmektedir. Eğer kontrollerde ana arı görülemez ise günlük yumurta durumuna bakılır. Kolonide günlük yumurta mevcut ise büyük ihtimalle ana arı da mevcuttur. Hem ana arı hem de günlük yumurta görülemezse koloninin ana arısı yok demektir. Bu durumda mümkünse koloniye ya yeni bir ana arı verilmesi ya da bu koloninin başka bir koloni ile birleştirilmesi uygun olacağı unutulmamalıdır.

Besin Varlığının Kontrolü ve İlkbahar Beslemesi

Besin kontrolünden amaç kovan içerisinde-

deki bal ve polen miktarının belirlenmesidir. Erken ilkbaharda yapılan kontrolde besin stokunun yetersiz olduğu durumlarda bal ve pudra şekerinden yapılan kek veya koyu şerbetle besleme daha uygundur. Yapılacak olan bu besleme koloninin gelişmesini hızlandırarak bal sezonuna güçlü kolonilerle girilmesine sebep olmaktadır.

İlkbahar beslemesi, kovan içindeki gıda kaynaklarının kalite ve miktar olarak yetersiz olması durumunda ve yavru gelişimini teşvik için yapılan bir yemlemedir. İlkbahar yemlemesinde hava sıcaklığı önemli bir faktördür. İlkbahar teşvik yemlemesinde şerbet koyu (2 veya 3 kısım şeker + 1 kısım su) olmalıdır. Ancak, havalar ısındıktan sonra yapılan beslemelerde 1 kısım şeker ve 1 kısım su ile yapılan şerbet kullanılır-

malıdır. Bu yemleme sadece yumurtlamaya teşvik amacıyla yapılmaktadır. İlkbaharda yapılan beslemelerde yağmacılık görülebileceğinden buna karşı gerekli önlemler alınmalıdır. Besleme akşam üzeri geç saatlerde yapılması yağmacılık riskini azaltmaktadır.

Erken ilkbaharda koloninin gelişebilmesi için ihtiyaç duyulan diğer madde polendir. Şayet kolonide yeteri kadar polen yoksa kolonide yavru gelişimi için mutlaka polen takviyesi yapılmalıdır.

Hastalık ve Parazit Kontrolü

Arılıkta, yıl boyunca görülebilecek nose-ma, yavru çürüklüğü ve paraziter hastalıklara karşı dikkatli olunmalıdır. Herhangi bir hastalık görüldüğünde veya hastalıktan şüphe edildiğinde, hastalığın kontrolü ve mücadelesi için mutlaka bir uzmana danışılmalı uzmanın görüş ve önerileri doğrultusunda hareket edilmelidir. Aksi halde bilgisizce yapılacak bir uygulama fayda yerine zarar

getirecektir.

Oğul ve Oğul Önleme

Oğul, bal arılarında nesli devam ettirmek için koloni fertlerinin bir kısmının ana arı ile birlikte kovandan ayrılarak yeni bir aile teşkil etmesine denir. Oğul her ne kadar nesli devam ettirme davranışı olsa da, oğul verme eğilimi arıların genetik yapısı ve çevre şartları altında farklılık göstermektedir. Teknik arıcılıkta, koloninin oğul vermemesi istenir ve oğula karşı önlemler alınır. Oğul veren kolonilerin gücü oldukça zayıflayacağından yeterli miktarda bal üretmek mümkün değildir. Bu nedenle oğul oluşumunu destekleyen şartlar iyi

ve ekonomik arıcılığın önemli bir kuralıdır.

Suni Oğul Üretimi

Teknik arıcılıkta kolonilerin doğal oğul vermesi istenmeyen bir olaydır. Nektar akışının başladığı dönemde gerçekleşen oğul, anaç koloninin gücünü azaltmakta böylece bal verimini düşürmektedir. Arıcılıkta bu tür olumsuzlukların yaşanmaması için doğal oğula karşı tedbirler alınmalı, koloni sayısı artırılmak isteniyorsa suni oğul (bölme) yapılmalıdır.

Yeterli güce erişmiş koloniler, eşit şekilde bölünerek yeni bir koloni elde edilir. Bunun için boş kovan anaç kovanın yanına getirilir. Arılı-balılı ve yavrulu petekler her iki kovana eşit sayıda bölünür. Burada dikkat edilecek husus tarlacı arıların da her iki kovana eşit şekilde girmelerini sağlamaktır. Bunun için anaç kovan yarım metre sağa ya da sola kaydırılarak, eski uçuş hattı ortada kalacak şekilde yeni kovan (bölme) yerleştirilir.

Bu işlem sonrasında tarlacı arılar yine de anaç kovana tercih edebilirler, bu durumda anaç kovan bir miktar daha dışa kaydırılarak uçuş hattının çoğunluğu bölmeden yana verilebilmektedir.

Bir başka yapay oğul üretim yöntemi ise özellikle koloni sayısının çoğaltılması amacıyla bir kovandan 3-4 çerçevesi 2-3 bölme yapılmasıdır. Bu durumda bir adet arılı-yavrulu, bir adet de arılı-balılı çerçeve yeni kovana yerleştirilir. Uçuş delikleri kapalı durumda olan bu kovanlar, tarlacı arıların eski kovan yerine dönmelerini önlemek için en az 5 km uzağa taşınır. Diğer bir yapay oğul elde etme yöntemi ise, her kovandan gücü ölçüsünde 1-2 çerçeve alınarak birleştirme şeklinde yeni koloniler oluşturmaktır.

bilinmeli ve oğula karşı tedbirler alınmalıdır.

Doğal oğlu önlemek için başvurulacak yollar:

1. Oğul eğilimi düşük arı ırklarıyla çalışmak.
2. Genç ve verimli ana arı kullanmak.
3. Güçlü koloniler oluşturmak.
4. Kovan içi hacmini popülasyona göre genişletmek.
5. Kovanın yerini değiştirmek.
6. Kovan içinde iyi bir hava sirkülasyonu sağlamak.
7. Kovan içi sıcaklığın yükselmesini önlemek.
8. Kovan içinde oluşturulan ana arı yüksüklerini takip etmek ve bozmak.
9. Koloninin ana arısını koloniden uzaklaştırmak.

Oğul vermeyi destekleyen bu şartların ortadan kaldırılarak doğal oğulun önlenmesi teknik

Kaynaklar

Anonim, 2009. Hizmetçi Eğitim Kurs Notları. Arıcılık Araştırma Enstitüsü.

Doğaroğlu, M., 1999. Modern Arıcılık Teknikleri. Tekirdağ.

Genç, F., 2002. Arıcılığın Temel Esasları. Ders Kitabı. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları No:166, Erzurum.

Güler, A., 2006. Bal Arısı. Ders Kitabı. 19 Mayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları No:55, Samsun.

Gökçe, M., Öztürk, A.I., Solmaz, C., Tutkun, E., Bulut, G., Yalçın, L.I., Över, M., Yaşar, N., 2001. Arıcılık. Tarım ve Köyleri Bakanlığı Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü Çiftçi Eğitimi ve Yayım Serisi No:33, Ankara.

Kayral, N., 2006. Yeni Teknik Arıcılık. İstanbul.

Öder, E., 2006. Uygulamalı Arıcılık. İzmir.

